



IVPK

INFORMACINĖS VISUOMENĖS
PLĖTROS KOMITETAS

PRIEINAMO TURINIO KŪRIMAS

TURINYS

1. MOKYMO PROGRAMOS ĮVADAS
2. MOKYMŲ PROGRAMOS APRAŠAS
 - 2.1. Mokymų programos tikslai ir uždaviniai
 - 2.2. Mokymų programos turinys
 - 2.3. Tikslinė grupė, kuriai skirta ši mokymų programa
 - 2.4. Įgyjamos žinios ir gebėjimai susipažinus su šia mokymų programa
3. MOKYMŲ PROGRAMOS DALYKO APRAŠYMAS
 - 3.1. Interneto svetainės struktūra ir navigacija
 - 3.1.1. Interneto svetainės puslapio suskirstymas į skiltis
 - 3.1.2. Puslapio kalba
 - 3.1.3. Navigacija naudojant klaviatūrą
 - 3.1.4. Fokusavimas
 - 3.1.5. Vartotojo atliekamų veiksmų sumažinimas
 - 3.2. Svetainės dizainas
 - 3.2.1. Tinkamas kontrastas tarp fono ir teksto
 - 3.2.2. Interneto svetainės atvaizdavimas skirtingo dydžio ekranuose
 - 3.2.3. Interneto svetainės atvaizdavimas išdidinant puslapį
 - 3.2.4. Tinkamų šriftų pritaikymas
 - 3.2.5. Interaktyvių elementų stilius
 - 3.2.6. Interneto svetainės naršymo ypatumai
 - 3.2.7. Valdikliai automatiškai paleidžiamam turiniui
 - 3.3. Netekstinė informacija
 - 3.3.1. Alternatyvieji tekstai
 - 3.3.2. Garso ir vaizdo įrašai

3.4. Tekstinė informacija

3.4.1. Puslapių pavadinimai

3.4.2. Antraščių naudojimas

3.4.3. Nuorodų naudojimas

3.4.4. Rekomendacijos pateikiamam turiniui

3.5. Formos

3.5.1. Įvesties reikalavimai

3.5.2. Klaidos pranešimų apibūdinimas

3.5.3. Formos elemento etiketes

3.5.4. Naudotinos apsaugos

4. MOKYMŲ PROGRAMOS APIBENDRINIMAS

5. NAUDOTI INFORMACIJOS ŠALTINIAI

1. MOKYMO PROGRAMOS ĮVADAS

Informacijos skaitmenizavimui įgaunant pagreitį itin didelė dalis visuomenei aktualios informacijos tampa pasiekiamą naudojantis išmaniosiomis technologinėmis priemonėmis. Dėl to problemų kyla vienai jautriausių visuomenės grupių – skirtingas negalias turintiems asmenims:

- neregijams arba regos sutrikimų turintiems asmenims;
- kurtiesiems arba klausos sutrikimų turintiems asmenims;
- judėjimo negalią turintiems asmenims;
- kalbos sutrikimų turintiems asmenims;
- jautrumą šviesai ir atvaizdams turintiems asmenims.

Pažymėtina, kad net tokie aktualūs ir plačiai naudojami bei privalomai įprasti procesai ir elektroninės paslaugos, kaip asmens tapatybės nustatymas, įvairių sričių elektroninėms paslaugoms gauti reikalingų formų pildymas, registracija į gydymo įstaigas ir savarankiška informacijos paieška, šiuo metu šalies valstybės institucijų interneto svetainėse ne visuomet atitinka taikomus prieinamumo reikalavimus, o įvairaus interneto svetainėse skelbiamo turinio rengėjai nėra išsamiai susipažinę su tokios informacijos prieinamumo reikalavimais. Atsižvelgiant į tai, Informacinės visuomenės plėtros komiteto užsakymu buvo parengti Interneto svetainių ir mobiliųjų programų prieinamumo užtikrinimo nuotoliniai mokymai, kuriuos sudaro 4 (keturios) savarankiško mokymosi programos:

1. Informacijos prieinamumo samprata ir poreikis;
2. Teisinis reguliavimas;
3. Prieinamo turinio kūrimas;
4. Prieinamumo stebėsenos veikla ir testavimo priemonės.

Parengti mokymai yra skirti didinti valstybės ir savivaldybių institucijų ir įstaigų darbuotojų, dirbančių pagal darbo sutartis ir prižiūrinčių įstaigų interneto svetaines ir mobiliąsias programas žinias apie informacijos prieinamumo reikalavimus, taikomus minėtoms interneto svetainėms ir mobiliosioms programoms. Mokymai taip pat gali būti aktualūs ir kitose technologijų srityse dirbantiems specialistams, negalią turintiems asmenims bei visiems, kam gali būti aktuali su prieinamumu susijusi informacija.

Pagrindiniai šiems mokymams keliami uždaviniai:

- apibrėžti informacijos prieinamumo sąvoką, paaiškinti jos aktualumą ir naudą;
- pristatyti ir paaiškinti šiuo metu taikomus interneto svetainių ir mobiliųjų programų prieinamumo reikalavimus;
- supažindinti su pagrindinėmis prieinamo turinio kūrimo sritimis ir akcentuoti svarbiausius šio turinio kūrimo aspektus;
- pristatyti priemones, skirtas įvertinti interneto svetainių ir mobiliųjų programų prieinamumo reikalavimų atitikimą.

2. MOKYMŲ PROGRAMOS APRAŠAS

2.1. Mokymų programos tikslai ir uždaviniai

Mokymų programos tikslas – supažindinti mokymų dalyvius su pagrindiniais prieinamo turinio interneto svetainėms ir mobiliosioms programoms kūrimo aspektais ir praktinėmis informacinio turinio pritaikomumo taisyklėmis.

Mokymų programos uždaviniai:

- aptarti pagrindines prieinamo turinio kūrimo sritis ir jų elementus;
- aprašyti svarbiausias prieinamo turinio kūrimo taisykles ir jų praktinius aspektus;
- akcentuoti dažniausiai pasitaikančius klaidingai kuriamo informacinio turinio praktinius pavyzdžius.

2.2. Mokymų programos turinys

Mokymų programos turinį sudaro ši informacija:

- bendras mokymų programos aprašas;
- pagrindinės prieinamo turinio kūrimo sritys ir jų elementai;
- svarbūs aspektai, į kuriuos reikia atsižvelgti ir kurie turi būti įgyvendinti rengiant prieinamą turinį;
- dažniausiai pasitaikantys netinkamai kuriamo turinio pavyzdžiai ir esminės praktinės rekomendacijos dėl prieinamo turinio.

2.3. Tikslinė grupė, kuriai skirta ši mokymų programa

Ši mokymo programa yra skirta valstybės ir savivaldybės institucijų ir įstaigų valstybės tarnautojams ir darbuotojams, prižiūrintiems įstaigos interneto svetaines ir mobiliąsias programas, bei susijusias paslaugas teikiantiems išorės specialistams – paslaugų tiekėjams:

- projektų vadovams;
- programuotojams;
- skaitmeninio turinio rengėjams;
- dizaineriams;
- testuotojams;
- kitiems specialistams, kuriems ši informacija gali būti aktuali.

Mokymai taip pat gali būti aktualūs ir kitose technologijų srityse dirbantiems specialistams, negalią turintiems asmenims bei visiems besidomintiems su prieinamumu susijusia informacija.

2.4. Įgyjamos žinios ir gebėjimai susipažinus su šia mokymų programa

Susipažinę su šia mokymų programa dalyviai suvoks pagrindines prieinamo turinio kūrimo sritis ir jos elementus, supras svarbiausias prieinamo turinio kūrimo taisykles bei sužinos praktinius tinkamai bei netinkamai kuriamo informacinio turinio pavyzdžius.

3. MOKYMŲ PROGRAMOS DALYKO APRAŠYMAS

Informacijos prieinamumas yra aktualus ir privalo būti užtikrinamas vadovaujantis Europos Komisijos patvirtintais dokumentais (2016 m. spalio 26 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva (ES) 2016/2102 dėl viešojo sektoriaus institucijų interneto svetainių ir mobiliųjų programų prieinamumo ir su direktyvos įgyvendinimu susijusiais dokumentais) bei šalies nacionaliniais teisės aktais (Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2003 m. balandžio 18 d. nutarimas Nr. 480 „Dėl bendrųjų reikalavimų valstybės ir savivaldybių institucijų ir įstaigų interneto svetainėms ir mobiliosioms programoms aprašo patvirtinimo“ ir kitais), kuriuose yra akcentuojama, kad naudojimasis internete pateikiama informacija turi būti prieinamas visiems asmenims, tarp jų ir neįgaliems asmenims. Taip pat turi būti sudaryta galimybė suvokti bei suprasti visą interneto svetainėse ir mobiliosiose programose pateikiamą informacinį turinį, jį naršyti ir pagal poreikį skelbti nepriklausomai nuo turimos negalios.

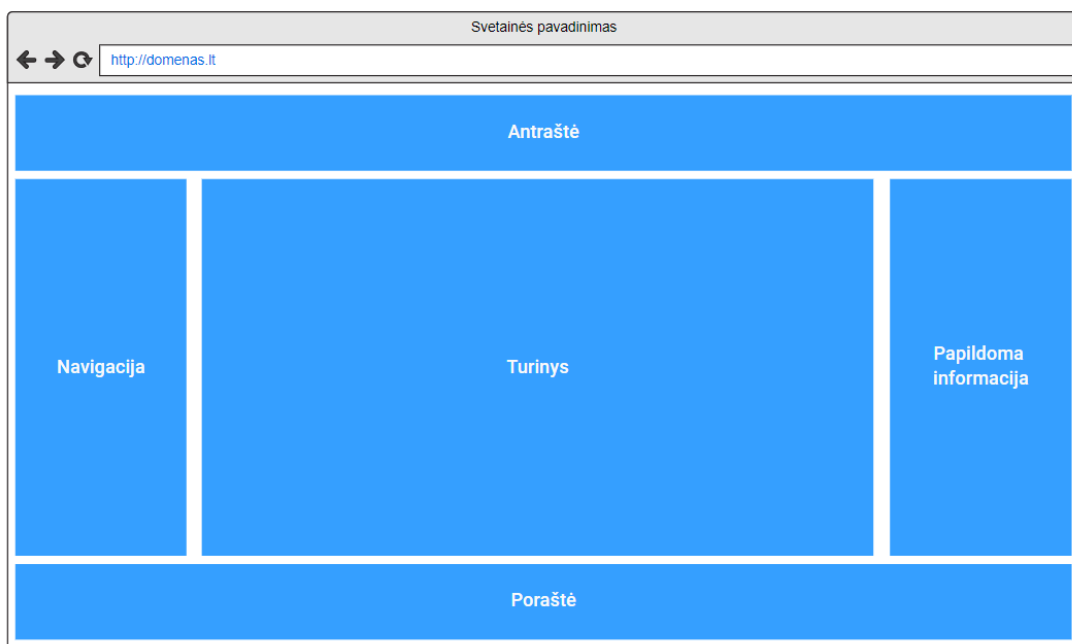
Šiuo metu dalis interneto svetainių ir mobiliųjų programų informacinio turinio kūrėjų susiduria su kliūtimis, nes pasitaiko atvejų, kuomet tiksliai nežinoma, kokie reikalavimai turi būti keliami, kad tvarkoma interneto svetainė ir/ar mobilioji programa būtų pilnai pritaikyta visoms naudotojų grupėms nepriklausomai nuo turimos negalios.

Žemiau pateikiami aktualūs žingsniai, kurie yra būtini siekiant užtikrinti minėtą prieinamumą.

3.1. Interneto svetainės struktūra ir navigacija

3.1.1. Interneto svetainės puslapio suskirstymas į skiltis

Interneto svetainės puslapis turi būti suskirstomas į dalis – antraštė, navigacija, turinys, papildoma informacija ir poraštė – taip, kad naudotojai galėtų juos atskirti ir pasiekti.



Kiekvienai skilčiai atskirti naudokite tam skirtus elementus:

- `<header>` – antraštės skilčiai atskirti. Svetainės viršuje dažniausiai būna svetainės logotipas, pavadinimas ir paieška;
- `<footer>` – poraštės skilčiai atskirti. Svetainės poraštėje dažniausiai būna informacija apie autorių teises, privatumą, atsakomybę, rekvizitus ir pan.;
- `<nav>` – elementas, naudojamas atskirti naršymo meniu;
- `<main>` – elementas, naudojamas pagrindiniam turiniui atskirti;
- `<aside>` – elementas, kuris paaiškina ar komentuoja pagrindinį turinį ir naudojamas papildomai informacijai atskirti.

Programinio kodo pavyzdys:

- `<header role="banner">...</header>`
- `<main role="main">...</main>`
- `<nav role="navigation">...</nav>`
- `<footer role="contentinfo">...</footer>`

3.1.2. Puslapio kalba

Puslapio kalbos žymėjimas reikalingas tam, kad naudotojai galėtų atskirti, kokia kalba yra pateikiamas puslapis.

Kiekvienam puslapiui nurodykite kalbos žymą, pvz., `<html lang="en">`

3.1.3. Navigacija naudojant klaviatūrą

Naršymas naudojant klaviatūrą yra svarbus naudotojams, kuriems sunku naudotis pele. Pavyzdžiai, kur turi veikti navigacija klaviatūra: nuorodos, meniu, mygtukai, formų laukai, vilkimas, nuleidimas, teksto pasirinkimas, puslapio dydžio keitimas, kontekstinio meniu iškvietimas.

3.1.4. Fokusavimas

Fokusavimas padeda vartotojams vizualiai atpažinti aktyvuojamą elementą ar aplankytą nuorodą. Kai elementas yra sufokusuojamas, jį supa paryškintas stačiakampis.



3.1.5. Vartotojo atliekamų veiksmų sumažinimas

Kai kuriems žmonės sunku atsiminti veiksmų seką, kurią reikia atlikti norint užbaigti užduotį. Todėl rekomenduojamas atliekamų veiksmų skaičius vienoje užduotyje yra 5.

3.2. Svetainės dizainas

3.2.1. Tinkamas kontrastas tarp fono ir teksto

Tinkamas kontrastas palengvina informacijos skaitymą. Tekstas turi būti pateikiamas su ne mažesniu nei 7:1 kontrastu (kai šrifto dydis yra ne mažesnis nei 12 px.) arba 3:1 (kai šrifto dydis yra ne mažesnis nei 18 px) ar 14 px, santykiu tarp priekinio plano ir fono spalvų. Minimalus kontrasto santykis yra 4.5:1 (kai yra paryškintu šriftu „bold“).



Pasitikrinti ar parinkti tinkamas kontrastas ir kiti svetainės elementai galite panaudojant Pasaulinio saityno konsorciumo (angl. „World Wide Web Consortium“) Žiniatinklio prieinamumo iniciatyvos (angl. Web Accessibility Initiative) rekomenduojamus automatinius vertinimo įrankius, tokius kaip chrome įskiepis ir/arba elektroninė paslauga „Wave“, „WebAIM“ įrankis: <https://webaim.org/resources/contrastchecker/>. Informacinės visuomenės plėtros komitetas sudarė ir nuolat prižiūri automatinių vertinimo įrankių, kuriais tikrinamas interneto svetainės turinio pritaikymas neįgaliesiems, sąrašus, juos skelbia viešai interneto svetainėje.

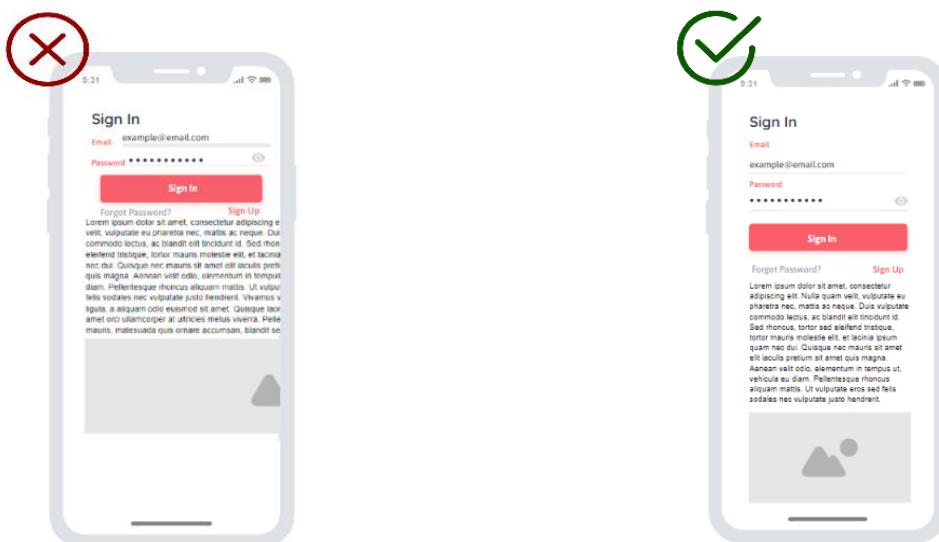
3.2.2. Interneto svetainės atvaizdavimas skirtingo dydžio ekranuose

Tapo įprasta, kad dažniausiai informacijos ieškoma naudojant mobiliuosius įrenginius, todėl svarbu, kad interneto svetainėje pateikiamas turinys būtų įskaitomas įvairiausios rezoliucijos ekranuose, t.y. nuo mažiausių įrenginių iki didžiausių. Mobilieji įrenginiai yra belaidžiai įrenginiai, kuriuos lengva nešiotis ir jais naudotis. Mobilusis įrenginys gali būti: mobilusis telefonas, planšetė, išmanusis laikrodis ir pan.

Mobiliuosiuose įrenginiuose atvaizduojamam turiniui taikomos visos interneto svetainei taikomos rekomendacijos, o papildomai geresniam turinio įskaitomumui mažesniuose įrenginiuose yra taikomos šios rekomendacijos:

- kuo mažiau įvedamos informacijos, formose daryti kuo daugiau pasirinkimų;
- kuo daugiau dažnai įvedamos informacijos turi būti užpildoma automatiškai, pvz., vardas, pavardė, el. paštas, telefono numeris ir panašiai.;
- informacijos pateikimą pritaikyti prie skirtingų ekrano plokščių;

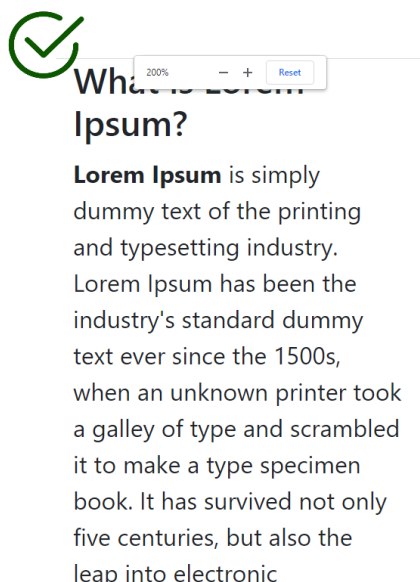
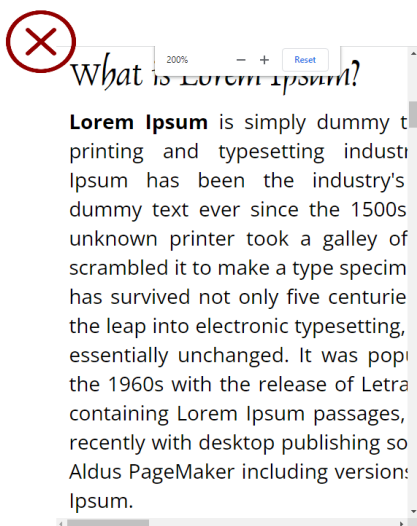
- formos laukai turi būti žemiau lauko pavadinimo, o ne šalia;
- užtikrinti, kad liečiami objektai būtų bent 9 mm aukščio ir pločio, aplink būtų palikta šiek tiek neaktyvios erdvės;
- neturi būti iškraipomas vaizdas, kai ekranas paverčiamas horizontaliai ar vertikaliai;
- siauresniuose ekranuose turinys turi būti pateikiamas viename stulpelyje.



Pasaulinio saityno konsorciumo (angl. World Wide Web Consortium) pateiktos rekomendacijos, skirtos mobiliesiems įrenginiams, prieinamos šioje nuorodoje – <https://www.w3.org/TR/mobile-accessibility-mapping/#mobile-accessibility-considerations-related-primarily-to-principle-3-understandable>

3.2.3. Interneto svetainės atvaizdavimas išdidinant puslapį

Išdidintas puslapis padeda silpnaregiams lengviau įskaityti tekstą. Turinys negali būti paslėptas už ekrano ribų ir reikalauti horizontalaus slinkimo.



Interneto svetainėje neturi būti apribotas puslapio išdidinimas. Rekomenduojama taikyti teksto išdidinimą iki 200 proc.

Dažnai svetainės programiniame kode įterpiame tokia eilutė, pvz., `<meta name="viewport" content="width=device-width, initial-scale=1, maximum-scale=1">`, kuri neleidžia išdidinti puslapio.

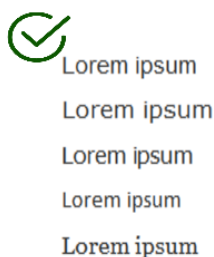
```
...<head> == $0
  <title>Svetainės pavadinimas</title>
  <meta charset="utf-8">
  <meta name="keywords" content="Pagrindiniai raktažodžiai">
  <meta name="description" content="Pagrindinis aprašymas">
  <meta name="robots" content="all">
  <meta name="viewport" content="width=device-width, initial-scale=1, maximum-scale=1">
  <meta name="format-detection" content="telephone=no, date=no">
  ...</head>
```

Programiniame kode negali būti tokių apribojimų, nes silpnaregiams bei kitas negalias turintiems asmenims tai apsunkina teksto įskaitomumą.

Rekomendacijos nėra taikomos aiškinamosioms antraštėms ir tekstui, kuris pavaizduotas paveiksliuku.

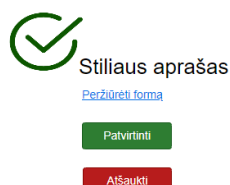
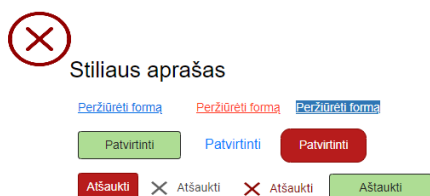
3.2.4. Tinkamų šriftų pritaikymas

Kuriant interneto svetainių turinį, neturi būti naudojami nestandartiniai ar sunkiai įskaitomi šriftai. Rekomenduojama naudoti dažnai taikomus šriftus, nes jie palengvina įskaitomumą. Dažniausiai naudojami ir gerai įskaitomi šriftai yra šie: *Arial*, *Verdana*, *Calibri* ir pan.



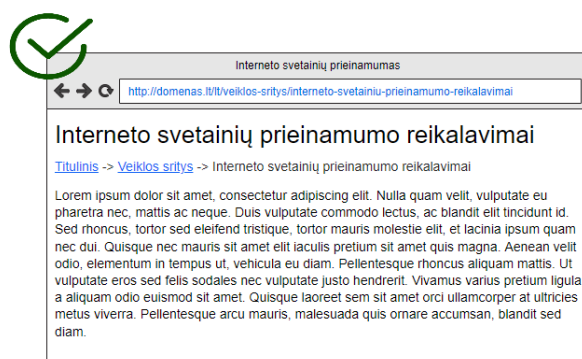
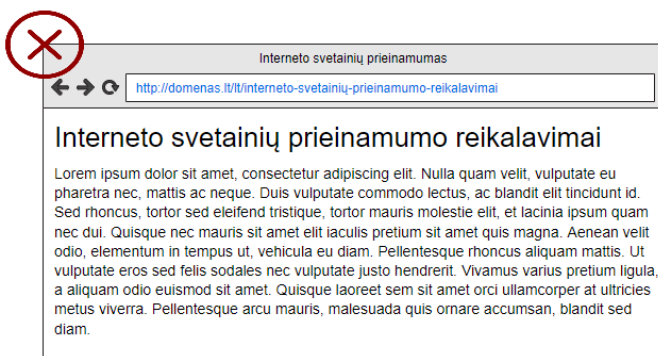
3.2.5. Interaktyvių elementų stilius

Interaktyvių elementų (nuorodos, mygtukai) stilius ir pavadinimai visoje interneto svetainėje turi būti vienodi. Kaip pavyzdys, mygtukas „Atšaukti“ vienoje vietoje negali būti žalios spalvos, o kitoje vietoje raudonos spalvos ir pan.



3.2.6. Interneto svetainės naršymo ypatumai

Interneto svetainės naudotojui naršant interneto svetainės puslapiuose, turi būti aišku, kur jis yra. Interneto svetainėje turi būti aiškiai nurodomas naršymo kelias ir pateikiamos aiškios antraštės, kad turėdamas tiesioginę nuorodą į konkretų puslapį svetainės lankytojas naudojant meniu galėtų jį lengvai surasti.



3.2.7. Valdikliai automatiškai paleidžiamam turiniui

Naudojant vaizdo ar garso failus interneto svetainėje, valdikliai (play/stop mygtukai, garso įjungimo/išjungimo mygtukai) turi būti pateikiami matomoje vietoje, kad naudotojas galėtų sustabdyti vaizdą, išjungti ar įjungti garsą. Tai taikoma ir „karuselėms“ (kai po vieną rodomi įrašai (nuotraukos, tekstas ir pan.), labiau žinoma kaip „skaidrių demonstracija“), vaizdo slankikliams, foniniam garsui ir vaizdo įrašams.

Rekomendacijos garso valdymui:

- garso įrašuose, kurie automatiškai groja ilgiau nei 3 sekundes, turi būti suteikta galimybė išjungti, pristabdyti ar valdyti garsą;
- garsai turi būti paleidžiami tik įjungus naudotojui.

Rekomendacijos “karuselėms” ir vaizdo slankikliams:

- turi būti galimybė sustabdyti “karuselės” judėjimą;
- galimybė perjungti “karuselę” naudojant klaviatūrą;
- “karuselės” valdymo elementai turi turėti pavadinimus.

Pasaulinio saityno konsorciumo (angl. World Wide Web Consortium) pateikiamas “karuselės” pavyzdys: <https://www.w3.org/WAI/tutorials/carousels/working-example/>

3.3. Netekstinė informacija

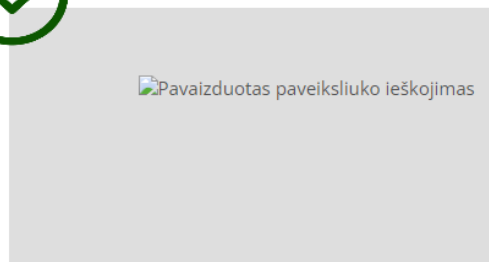
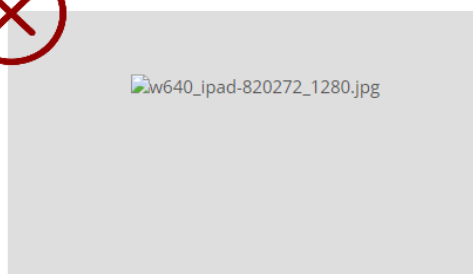
3.3.1. Alternatyvieji tekstai

Alternatyvieji tekstai padeda naudotojams, kurie naudojami ekrano skaitytuvais, suprasti, kas yra pavaizduota paveikslėlyje. Tai viena dažniausiai pasitaikančių interneto svetainių prieinamumo neatitikimų. Todėl kuriant prieinamą turinį yra būtina į tai atsižvelgti ir nurodyti minimus alternatyviuosius tekstus kuriamam turiniui visur, kur tai yra reikalinga.

Alternatyvieji tekstai turi būti pateikiami atsižvelgiant į paveikslėlio paskirtį:

- informacinis paveikslukas – alternatyvusis tekstas turėtų būti trumpas aprašymas, perteikiantis esminę pateikiamą informaciją;
- dekoratyvinis paveikslukas – jei paskirtis ne perduoti informaciją, o tik papuošti puslapį, alternatyviojo teksto galima nenurodyti;
- funkcinis paveikslukas – jei jis naudojamas kaip nuoroda ar mygtukas, alternatyvusis tekstas turėtų apibūdinti funkcionalumą, o ne paveiksluko vaizdą;
- tekstinis paveikslukas – nepatariama teksto pateikti paveikslėlyje, nebent tai logotipas. Jei kitų būdų pateikti teksto nėra, tada alternatyviajame tekste turi būti tie patys žodžiai kaip ir paveikslėlyje;
- grafikai ir diagramos – alternatyviajame tekste turi būti pateikti duomenys ar atitinkama informacija;

- paveiksliukų grupė – jei keli paveiksliukai perteikia identišką informaciją, vieno paveiksliuko alternatyvusis tekstas turi perteikti informaciją apie visą grupę;
- žemėlapiai – alternatyvusis tekstas turi perteikti bendrą žemėlapių kontekstą, o kiekvienas žemėlapių paspaudimas turi turėti savo alternatyvųjį tekstą, kuris apibūdina nuorodos tikslą ar paskirties vietą.



3.3.2. Garso ir vaizdo įrašai

Rekomendacijos garso įrašui:

- naudokite aukštos kokybės mikrofona ir įrašymo programinę įrangą;
- įrašinėkite patalpoje, kurioje gera garso izoliacija nuo išorinių garsų;
- jei garso įrašas yra su foniniu garsu, foninis garsas turi būti bent 20 decibelų žemesnis;
- venkite garsų, kurie gali blaškyti, pvz., aukštų tonų;
- kalbėkite aiškiai ir lėtai;
- tarp temų darykite pauzes;
- jei tik galite, garso įrašus pateikite su vertimu į gestų kalbą.

Rekomendacijos vaizdo įrašui:

- venkite mirksinčių siužetų, kurie trunka daugiau nei tris kartus per vieną sekundę;
- vaizdo įrašuose pateikite ir subtitrus;
- jei tik yra galimybė, vaizdo įrašus pateikite su vertimu į gestų kalbą.

3.4. Tekstinė informacija

Šiame skyriuje pateikiami pagrindiniai aspektai, kuriais vadovaujantis interneto svetainėje reikėtų skelbti tekstinę informaciją.

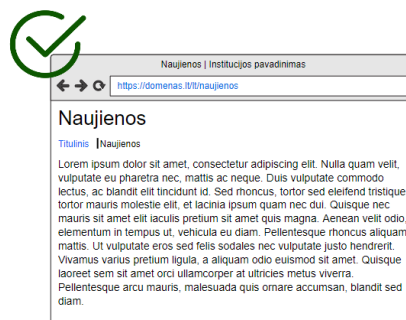
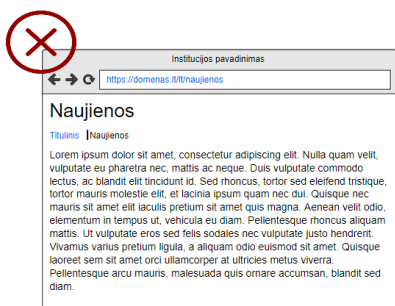
3.4.1. Puslapių pavadinimai

Aiškūs pavadinimai padeda naudotojams orientuotis interneto svetainėje ir susigaudyti, kas yra pateikta turinyje, todėl kiekvienam puslapiui reikėtų pateikti trumpą pavadinimą, kuris tiksliai apibūdina puslapio turinį.

Pavadinimai turi būti:

- trumpi;
- aiškūs;
- apibūdinantys turinį;
- unikalūs.

Jei puslapis iš kelių žingsnių, pavadinime taip pat turi būti pateikiama, kuriame žingsnyje naudotojas yra, pvz., 1 iš 4.



3.4.2. Antraščių naudojimas

Antraštės padeda naudotojams rasti konkretų turinį ir orientuotis svetainėje. Antraštės turi apibūdinti temą ir tikslą, todėl susijusioms pastraipoms grupuoti, reikėtų naudoti trumpas antraštes.

Antraštės gali būti kelių lygių – nuo <h1> (svarbiausia antraštė) iki <h6> (mažiausiai svarbi antraštė).

Heading 1

Heading 2

Heading 3

Heading 4

Heading 5

Heading 6



Heading 1

Lorem ipsum dolor sit amet, consectetur adipiscing elit. Aenean euismod bibendum laoreet. Proin gravida dolor sit amet lacus accumsan et viverra justo commodo. Proin sodales pulvinar sic tempor. Sociis natoque penatibus et magnis dis parturient montes, nascetur ridiculus mus. Nam fermentum, nulla luctus pharetra vulputate, felis tellus mollis orci, sed rhoncus pronin sapien nunc accuan eget

Lorem ipsum dolor sit amet, consectetur adipiscing elit. Aenean euismod bibendum laoreet. Proin gravida dolor sit amet lacus accumsan et viverra justo commodo. Proin sodales pulvinar sic tempor. Sociis natoque penatibus et magnis dis parturient montes, nascetur ridiculus mus. Nam fermentum, nulla luctus pharetra vulputate, felis tellus mollis orci, sed rhoncus pronin sapien nunc accuan eget.

Lorem ipsum dolor sit amet, consectetur adipiscing elit. Aenean euismod bibendum laoreet. Proin gravida dolor sit amet lacus accumsan et viverra justo commodo. Proin sodales pulvinar sic tempor. Sociis natoque penatibus et magnis dis parturient montes, nascetur ridiculus mus. Nam fermentum, nulla luctus pharetra vulputate, felis tellus mollis orci, sed rhoncus pronin sapien nunc accuan eget.



Heading 1

Lorem ipsum dolor sit amet, consectetur adipiscing elit. Aenean euismod bibendum laoreet. Proin gravida dolor sit amet lacus accumsan et viverra justo commodo. Proin sodales pulvinar sic tempor. Sociis natoque penatibus et magnis dis parturient montes, nascetur ridiculus mus. Nam fermentum, nulla luctus pharetra vulputate, felis tellus mollis orci, sed rhoncus pronin sapien nunc accuan eget.

Heading 2

Lorem ipsum dolor sit amet, consectetur adipiscing elit. Aenean euismod bibendum laoreet. Proin gravida dolor sit amet lacus accumsan et viverra justo commodo. Proin sodales pulvinar sic tempor. Sociis natoque penatibus et magnis dis parturient montes, nascetur ridiculus mus. Nam fermentum, nulla luctus pharetra vulputate, felis tellus mollis orci, sed rhoncus pronin sapien nunc accuan eget.

Heading 3

Lorem ipsum dolor sit amet, consectetur adipiscing elit. Aenean euismod bibendum laoreet. Proin gravida dolor sit amet lacus accumsan et viverra justo commodo. Proin sodales pulvinar sic tempor. Sociis natoque penatibus et magnis dis parturient montes, nascetur ridiculus mus. Nam fermentum, nulla luctus pharetra vulputate, felis tellus mollis orci, sed rhoncus pronin sapien nunc accuan eget.

3.4.3. Nuorodų naudojimas

Netinkamai pateikti ar nepateikti tekstai prie tekste naudojamų nuorodų, sukelia neaiškumą, kokia informacija pateikiama nuoroje, todėl svetainėje pateikiamas nuorodas reikėtų tiksliai apibūdinti, aiškiai nurodant jų pavadinimus.

Naudojant nuorodas, reikėtų įvesti nuorodos pavadinimą, kuris apibūdina nuorodos turinį. Nenaudoti netikslaus teksto, pvz., „Spauskite čia“ ar „Daugiau“ ir pan. Jei nuoroda nukreipia į failą, nurodykite failo tipą ir dydį, pvz., Prašymo forma (PDF, 3 MB).



[Spauskite čia](#)



[Prieinamumo reikalavimai](#) (PDF, 2 MB)

3.4.4. Rekomendacijos pateikiamam turiniui

- rašykite trumpais ir aiškiais sakiniais (ne ilgesniais nei 15 žodžių sakiniais) bei pastraipomis;
- nenaudokite sudėtingų žodžių ir frazių. Jei vis dėlto tokie žodžiai ar frazės naudojami, būtina pateikti nežinomų žodžių žodyną;
- naudokite sąrašo formatavimą;
- tekstą lygiuokite pagal kairįjį kraštą;
- naudokite vaizdinę medžiagą, kad paaikšintumėte turinio prasmę;
- eilučių aukštis (tarpai tarp eilučių) turi būti bent 1,5 karto didesnis už šrifto dydį;
- tarpai po pastraipa turi būti bent 2 kartus didesni už šrifto dydį;
- atstumas tarp raidžių turi būti ne mažesnis nei 0,12 šrifto dydžio;

- tarpai tarp žodžių turi būti bent 0,16 karto didesni už šrifto dydį;
- venkite teksto pateikimo kursyvu;
- skaitmenys turi būti išreikšti skaičiais, o ne žodžiais;
- ilgus skaitmenis išreikškite tiek skaičiais, tiek žodžiais;
- skaitmenų neišreikškite romėniškais skaičiais.

3.5. Formos

3.5.1. Įvesties reikalavimai

Jei yra reikalavimai įvedamai informacijai, jie turi būti aiškiai apibūdinami jau prieš įvedant, pvz., datos formatas, telefono numerio formatas, slaptažodžio sudėtingumas ir pan.

Instrukcijos reikalingos tam, kad naudotojas žinotų, kokių įvesties duomenų tikimasi.



Slaptažodis



Slaptažodis

Slaptažodį turi sudaryti bent 8 simboliai, bent vienas skaičius, bent viena dydžioji/mažoji raidė.

3.5.2. Klaidos pranešimų apibūdinimas

Atlikdami veiksmus interneto svetainėje, pvz., pildant formas, naudotojai turi žinoti, kad įvyko klaida ir nustatyti, kas yra negerai, todėl klaidos pranešimai turi būti kuo konkretesni. Nepakanka tik nurodyti klaidingus laukus, turi būti paaiškinta, kaip ištaisyti įvesties klaidą.



Slaptažodis

Slaptažodį turi sudaryti bent 8 simboliai, bent vienas skaičius, bent viena dydžioji/mažoji raidė.

Netinkamai užpildytas laukas.



Slaptažodis

Slaptažodį turi sudaryti bent 8 simboliai, bent vienas skaičius, bent viena dydžioji/mažoji raidė.

Įvedant slaptažodį, neįvedėt skaičiaus pvz.: 8

3.5.3. Formos elemento etiketės

Formos elementai turi turėti etiketes/pavadinimus (angl. Label). Pavadinimai turėtų būti nurodyti kiekvienam formos laukui ir apibūdinti lauko paskirtį, pvz., vardas, pavardė, el. pašto adresas ar panašiai. Username

Programinio kodo pavyzdys:

```
<label for="firstname">First name:</label>
<input type="text" name="firstname" id="firstname">
```

Label atributo „for“ reikšmė turi būti tokia pati, kaip <input> elemento „id“ atributo reikšmė.

Etiketė (angl. Label) gali būti vizualiai paslėpta, jei vizualiai aiški lauko paskirtis.

Pavyzdys:

Programinio kodo pavyzdys:

```
<label for="search" class="visuallyhidden">Search: </label>
<input type="text" name="search" id="search">
<button type="submit">Search</button>
```

3.5.4. Naudotinos apsaugos

Kiekviena forma turi turėti apsaugą nuo automatizuotų sistemų - robotų -, kuris padeda išvengti netikrų registracijų ar užpildytų formų, kai šias formas automatiškai užpildo robotai, o ne asmenys.

Pildomas formas rekomenduojama tikrinti automatiškai be naudotojo dalyvavimo. Pavyzdžiui: programiniame kode pridamas slaptas laukas, kuris gali būti užpildytas tik roboto, kadangi sugeneruojami apsaugos kodai dažnai gali būti sunkiai įskaitomi ir tai gali sukelti problemų naudotojams, turintiems negalią. Taip pat praktikoje galima matyti, kad apsaugos kodo laukai dažniausiai nebūna teisingai užpildomi iš pirmo karto dėl neįskaitomumo.

Jeigu vis tik yra naudojamas apsaugos kodas, jis turi būti kuo labiau įskaitomas ir pateikiamas ne tik paveiksluku, bet turi turėti garsinę alternatyvą.



4. MOKYMŲ PROGRAMOS APIBENDRINIMAS

Skaitmeninės informacijos pateikimo srautas yra plačios apimties ir itin dinamiškas procesas, todėl kuriant prieinamą turinį viešojo sektoriaus administruojamose interneto svetainės ir mobiliosiose programose yra svarbus savalaikis viešinamo turinio pritaikymas bei atnaujinimas pagal aktualius reikalavimus. Nagrinėjant turinio pritaikymo problemas, taip pat įvardijama, kad viena iš dažniausiai pasitaikančių kliūčių tinkamai užtikrinti turinio prieinamumą yra tai, kad informacinio turinio kūrėjai ne visuomet tiksliai žino turinio rengimo reikalavimus dėl jų tvarkomų interneto svetainių ir/ar mobiliųjų programų pilno pritaikymo visoms naudotojų grupėms. Taip pat dėl minėtų žinių stokos ne visuomet teisingai formuluojami reikalavimai ir išorės tiekėjams, teikiantiems administravimo ar prieinamumo neatitikimų šalinimo paslaugas. Atsižvelgiant į tai, šioje mokymo programoje aptartos svarbiausios prieinamo turinio kūrimo taisyklės pagrindinėms interneto svetainės prieinamumo sandaros sritims: struktūrai, navigacijai, dizainui, netekstinei informacijai, tekstinei informacijai bei formoms. Šių taisyklių laikymasis padės užtikrinti turinio prieinamumą ir leis tinkamiau formuluoti reikalavimus išorės paslaugų teikėjams.

5. NAUDOTI INFORMACIJOS ŠALTINIAI

Mokymų programos medžiaga parengta naudojantis šiuose teisiniuose dokumentuose pateikiama informaciją:

1. Europos telekomunikacijų standartizacijos institutas (angl. European Telecommunications Standards Institute), IRT produktų ir paslaugų prieinamumo reikalavimai (angl. Accessibility requirements for ICT products and services), prieiga internetu
https://www.etsi.org/deliver/etsi_en/301500_301599/301549/02.01.02_60/en_301549v020102p.pdf.
2. Pasaulinio saityno konsorciumo (angl. World Wide Web Consortium) Projektavimas žiniatinklio prieinamumui užtikrinti (angl. Designing for Web Accessibility), prieiga internetu: <https://www.w3.org/WAI/tips/designing/>.
3. Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2003 m. balandžio 18 d. nutarimas Nr. 480 „Dėl bendrųjų reikalavimų valstybės ir savivaldybių institucijų ir įstaigų interneto svetainėms ir mobiliosioms programoms aprašo patvirtinimo“, prieiga internetu: <https://www.e-tar.lt/portal/lt/legalAct/TAR.3FB3953EFFDC/asr..>
4. Informacinės visuomenės plėtros komiteto prie Susisiekimo ministerijos direktoriaus 2013 m. gegužės 23 d. įsakymų Nr. T-72 „Dėl Neįgaliesiems pritaikytų interneto tinklalapių kūrimo, testavimo ir įvertinimo metodinių rekomendacijų patvirtinimo“, prieiga internetu: <https://www.e-tar.lt/portal/lt/legalAct/TAR.88F38F404A41>.
5. Pasaulinio saityno konsorciumo (angl. „World Wide Web Consortium“) Žiniatinklio prieinamumo iniciatyvos (angl. Web Accessibility Initiative) Kontrasto tikrinimo įrankis „WebAIM“, prieiga internetu: <https://webaim.org/resources/contrastchecker/>.
6. Pasaulinio saityno konsorciumo (angl. World Wide Web Consortium) Garso ir vaizdo medijos prieinamumas (angl. Making Audio and Video Media Accessible), prieiga internetu: <https://www.w3.org/WAI/media/av/>.
7. Pasaulinio saityno konsorciumo (angl. World Wide Web Consortium) Žiniatinklio turinio prieinamumo gairės 2.1 (ang. Web Content Accessibility Guidelines 2.1), prieiga internetu: <https://www.w3.org/TR/WCAG21/>.
8. Pasaulinio saityno konsorciumo (angl. World Wide Web Consortium) Rašymas žiniatinklio prieinamumo užtikrinimui (angl. Writing for Web Accessibility), prieiga internetu: <https://www.w3.org/WAI/tips/writing/>.
9. Žmogaus ir sistemos sąveikos ergonomika. 171 dalis. Programinės įrangos prieinamumo vadovas (ISO 9241-171:2008).